

Bir Konferansın Ardından

Bu sene 11. Ayın on yedisinde Prof. Dr. Mehmet Çelik, İstanbul İlim ve Kültür Vakfında Risale-i Nurun müceddidliği hakkında seçkin bir cemaate bir konferans verdi.

Mehmet Hocanın, Doğunun zor şartları içinde medrese müktesebatını, akademisyenliği ve üç dil öğrenmeyi elde etmesi, şayan-ı takdir olmakla beraber, bu konferansta Kur'anla ve Risale-i Nurla ilgili açıklamalarının çoğu yanlış idi. Biz bu yanlışları notlar tarzında yazıp doğrusunu da ilave ederek söz konusu konferansı müzakereye açacağız. Gayemiz kimsenin gıybetini yapmak değildir. Sadece; bu mesele Nur Cemaatini, Kur'anı ve kamuyu ilgilendirdiği için bunu yapıyoruz; işte:

A) *Rahman suresi hakkında:*

a) *Er-Rahmanu allemel-Kur'ane* cümlesindeki *Er-Rahmanu* kalem ve yemindir. **b)** Buradaki elif, yemin edatıdır. **c)** Rahmet ve şefkat o kadar çok önemlidir ki; Allah rahmeti ile yemin ediyor. **d)** Kur'anı öğretmek o kadar önemlidir ki; Allah onu insanı yaratması bahsinden önce anlatmış. **e)** Biz insanlar çocuk gibi olduğumuz için, çocuklara tekerlemeyi öğretir gibi Allah, bu surede 31 sefer "*Febi eyyi ala-i Rabbiküma tükezziban*" ayetini tekrar etmiştir.

İşte bu beş iddianın doğrusu şöyledir:

1) "*Er-Rahman*" kelimesi *allemel-kur'ane* cümlesinin öznesidir; kalem değildir. Yoksa ötre olarak değil de esre ile olurdu... Kalem edatları içinde asla elif yoktur... *Er-Rahman*'daki elif ve lam tarif içindir... Asla kalem ve yemin durumu söz konusu değildir. Ayrıca Allah Kur'anda kendi ismiyle yemin etmiş değildir. Yoksa paradoks olur. Sadece tek bir yerde Hz. Peygambere hitaben *Fewe Rabbike* ifadesi var. O da soyut isim manasında değildir. Peygamberin üzerinde gözle görünen İlahî rububiyet ve müdahalenin açıklığına bir vurgudur.

2) Rahman, rahim manasında değildir. Rahman bütün surede anlatılan diyalektik yapı ile yaratılan somut varlıkların ifadesidir. Allah bu zıtların gerçekliğine ve onların üzerinde kurulan imtihanın, nimet ve azabın hakkaniyetine vurgu yapıyor. Özel şefkat ve rahimiyet burada vurgulanmıyor; tam aksine zıtların çatışması ve imtihan dünyasının çetinliği anlatılıyor.

3) Kur'anın bu surede, *Artık Allah'ın hangi yüce nimetini inkâr edersiniz*, mealindeki ayeti 31 sefer tekrar etmesi, insanların zıtlar hakikati üzerine kurulan imtihan dünyasında o zıtların üzerinde yaratılan nimetler konusunda yaptığı azgınlıklardan dolayıdır. Üstad bu meseleyi, 25. Sözün Zeylinde ve 15. Sözün içinde açıkça anlatmıştır.

4) Rahman suresinde *allemel-Kur'an halakal-insan.. allemehul-beyan..* cümleleri öncelik ve sonralık manasında değildir. Böyle olsaydı arada harf-i atif olurdu. Burada ikinci ve üçüncü cümle olan halakal-insan allemehul-beyan, ***allemel- Kur'an*** ifadesinin açıklamasıdır. Ayet açıkça der ki: *Allah zıtlar ile bir imtihan dünyasının kurulması için Kur'anı öğretti. Yani insanı yaratıp, ona anlama ve anlatma (beyanı) öğretti.* Nitekim Üstad Bediüzzaman 20. Mektubun İkinci Mebhasının 4. Kelimesinde bu ayetleri böyle tefsir etmiştir. Evet, insan imtihan ve cem-i ezdat ile dili ve beyanı öğrendiği gibi binlerce ilmî hakikati de bu yolda

öğrenmiştir. Meleklerde zıddiyet olmadığı için onlar Kur’ana birinci derecede muhatap değiller.

5) Galiba Mehmet Hocamın “*İnsanlar, bir ümmet idi (masum idiler.) Sonra ihtilaf ve zulme başladılar. Biz de adaleti yerine getirsinler, diye peygamberler gönderdik.*” (Bakara, 213) mealindeki ayetten haberi yok veya çocukların mükellef olmadığını unuttu.

B) Bir kısım kelimelerin etimolojisini yanlış verdi; Mesela:

- *Ebu Bekir*, bu çağda para babası dediğimiz gibi develer babası demektir. [*Hâlbuki “Bekir” deve manasına gelmiyor. İlk doğan çocuk manasındadır.*]

- *Ramazan* devenin ayaklarının sıcak kumdaki yanması demektir. Nitekim remad da bu kökten gelir. Remad kül demektir.

[Doğrusu Ramazan yazın bütün sıcaklık çeşitlerinin ifadesidir. Deve ile ilgili bir durum söz konusu değildir. Ayrıca kül manasına gelen remad **Dat** ile değildir; **Dal** iledir ve sıcaklık manasına gelmez. Yok olan ve dağılan şey manasına gelir.]

- *Meta’* kelimesi çocuğun altına bağlanan bez demektir. Araplar çok çocuk ile gururlandıklarından ayette **metaal-gurur** denilmiştir.

[Doğrusu meta’ refah, rahatlık ve lezzet içinde yaşamak demektir. Bu durum giysi ile de ilişkili olduğundan güzel elbiseye de itlak edilir; özellikli bir deyim olarak çocuk bezi manasında hiç kullanılmamıştır.]

- Ayetin tam manası ise şöyledir: *Dünya hayatını lüks ve şımarıklık içinde yaşamak aldaniştir.* Yani **meta’al-gurur** ifadesi mevsufun sıfata izafesidir. Çocuk bezi manasında değildir.]

- *Akıl deve bağıdır.*

Mehmet Hoca bu kelimeleri misal getirmekle bize dedi ki: Sizler bedevilerin dilini bilmezseniz Kur’anı asla anlayamazsınız. Böyle bir boyut Risalelerde olmadığına göre sizler, Kur’anı anlayamazsınız.

[Mehmet Hoca burada iki yönden yanlış yaptı: Bütün diller başta bedevi çevrelerde filizlenir. Sonra din ve medeniyet dili olurlar. İşte Arapçanın din ve medeniyet dili boyutunu inkâr edencesine Kur’anı bedevince bir şey olarak gösterdi. İkinci olarak bu söylemin bazı oryantalistlerin söylemi olduğunu bilmedi. Hocamız galiba bu konuda tefsir ve sözlükleri karıştırmamış, onun için popüler kitaplardan bu gibi iddiaları taşıdı. Maalesef piyasada böyle şeyler entelektüellik alameti sayılıyor.]

C) Mücedditlik için Tevil kavramının önemine değindi. İki şekil tevil vardır; biri saptırma manasına gelir; argocadır ve halk arasında kullanılır. Biz bu konferansımızda bu kısma değinmiyoruz. Bu kısım Kur’anda geçmiyor. Biz sadece “Bir metni, bir kelimeyi başa (evveline) döndürme manasındaki tevilini anlatacağız,” dedi. İşte size birkaç örnek: *Ramazan meta’ gurur, akıl..* Bakın ben bu kelimelerin evveli olan bedevicesine iniyorum.. İnemeyenler tevil yapamazlar. İşte size tevilini yaptığım gibi. Hoca burada yine *dört yönden* yanlış yaptı:

1) Bir kelimenin etimolojisi her zaman onun tevili değildir. 2) Tevil ettiği kelimeleri aslında açıklamış olmadı; sadece bedevinceye indirgedi. 3) Bunda da yanlış olarak, ilgi kurmadan indirgedi. 4) Kur’anda üç çeşit tevil kavramının var olduğunu es geçti.

Birincisi: Bir metnin, bir ifadenin gerçekleşmiş şekli: *Azabın tevili (gerçekleşmesi) başınıza geldiğinde, bu Kur’anın hak olduğunu anlayacaksınız, (7/53) ayetinde olduğu gibi. İkincisi:* Bir metnin veya bir kitabın bütünü ve edebiyat kurallarını göz önünde bulundurarak yorumlamak... **Üçüncüsü:** Saptırmak manasında.. *Kalbinde hastalık olanlar, metinleri tevil etmek isterler.*” mealindeki ayet gibi.. Son iki mana için Al-i İmran, 7. Ayete bakınız.

D) İşte Mehmet Hoca, müceddidliğin önemli bir görevi olan bu tevil kavramını böyle öldürdüğü gibi; konferansın asıl konusu olan iki noktada da Risale-i Nura haksızlık etti.

1) Üstad tekrarlar; *Risale-i Nur, dinin ve Kur’anın yüzlerce müteşabihini, müşkilini, tılsımını, tevil etmiş, tefsir etmiş ve bunu delillerle isbat etmiştir,* dediği halde Mehmet Hoca, bu noktalara hiç değinmedi. Sadece ebced hesabı ile birkaç Risalede yapılan işari tefsirleri hatırlatarak; *“Aslında Risale-i Nur, sadece işari bir tefsirdir”* deyip işi küçümsedi. Ehl-i ilim olan Cemil kardeş yüzlerce işari hakikat birleşirse o mana işari olmaktan çıkar, diye müdahale ettiyse de Risale-i Nurun yüzlerce dinî hakikati tevil ve tefsir edip açıkladığını söylemeyi unuttu.

2) Risale-i Nur, usul olarak; *Akıl¹ ve nakil çelişirse; akıl esas alınır. Nakil, dilin ve belagatin izin verdiği çerçevede tevil edilir,* dediği halde; Mehmet Hoca, *Böyle bir şey asla olamaz. Böyle dersek vahyi dışlamış oluruz.”* dedi. Cemil kardeş: İhsan Kasım ağabey, bu kural işari manalar içindir; zahir ve açık metinler için değildir; diye söylüyor, şeklinde bir müdahale yaptıysa da mesele, vaktin darlığından konuşulamadı. Konferansın moderatörü olan Faris Kaya Ağabey, efendim hiç tecdid bahsine değinmediniz diye müdahale ettiyse de ortalıkta bir sıkıntı hissediliyordu. Aslında aklın esas alınması ile vahiy asla dışlanmış olunmuyor; sadece zahiri ve avami mana dışlanmış olunuyor. Ki bu boyut zaten metinden maksud değildir.

Bütün bu gibi sendromların sebebi şu üç noktadan kaynaklanıyor:

1) Çağdaş ilahiyatçılar ve edebiyatçılar dinî bilgileri Ortaçağdaki gibi anlıyorlar. 2) İki yüz yıldır, Avrupa fen ve felsefesi bu anlayışla savaşıyor. 3) Bizim edebiyatçı ve ilahiyatçılarımız, dinî ve manevi değerleri korumak için gayrete geliyorlar. Fakat Mehmet Hocam örneğinde gözlemlediğimiz gibi; dil ve fen bilgisi tam olmamakla beraber; iyi niyetlerinden, gayret ve hamiyetlerinden Avrupa ile hesaplaşmaya çıkıyorlar. İşte bu çetin savaşta değerli yazarlarımız üç gruba ayrılmışlardır.

Birinci Grup olan Muhammed Esed, Cabiri ve Muhammed Arkon gibi zatlar, Avrupa’nın pozitivist bilimlerini esas alırlar; dine de inanırlar. Fakat başta Kur’an olmak üzere dinî kitaplardaki bilgiler, tarihseldir: Muhammed bu bilgilerin doğruluğuna veya yanlışlığına bakmadan onları irşad için kullanmıştır. Önemli olan siyasi adalettir, diyorlar.

İkinci Grup, skolastik bilgileri ve Ortaçağ anlayışını aynen esas alıp; bilimleri, fenleri ve Avrupa’yı dikkate almıyorlar. Hatta onları yüzde yüz yanlış biliyorlar. İslam âleminin çoğu bugün bu durumdadır.

¹ Burada akıl kişinin şahsi düşüncesi değil de fen ilimlerinin kesin olarak tesbit ettiği ve saygın dünya ilim çevrelerinin kabul ettiği gerçekler demektir. Onun için Üstad o kaideyi söylerken; *o akıl akıl olsa gerek...* diye ilave ediyor.

Üçüncü Grup, biraz gelenek, biraz ayetlerin zahiri manası, biraz da bilimsel verilerden karma bir anlayışı esas alanlardır. Yani işine geldi mi metni esas alır; başka zaman bir yerde işine geldi mi fen bilgilerini esas alırlar. İşine geldi mi tasavvuf, başka zaman siyaset, başka zaman Sosyoloji gibi doktrinleri kullanırlar. Fakat bu karmada canlılık olmadığından buna kail olanların zihninde net olarak bir varlık anlayışı veya dinî bir sistem anlayışı oluşmuyor. İşte Mehmet Hocam bu kısımdandır.

a) Mesela: *Allah isbat edilemez. Allah ancak aşk ile bilinir. Allah'ın maddi varlığı görünse de inanmayan yine inanmaz*, gibi cümleleri, bu karma yolun karışıklığından kaynaklanıyor.

b) *Bilimler yanlıştır; bilimler uydurmadır. Fakat sünnetullah ile ifade edilen bilimi kabul ediyoruz*, diyor; neyin kesin bilgi olduğunu, neyin teori olduğunu, neyin yanlış olarak su-i istimal edildiğini tam çerçeveleyemiyor. Mesela: *Âdem metafizik gökteki cennetten dünyaya geldi*, söylemi klasik Ortaçağın söylemidir. *Âdemin yediği yasak ağaç bilgidir, yapay buğdaydır*, gibi ifadeleri ise, modern yorum tarzıdır. Mehmet Hocam, literatürü tahrip ediyor; fakat bu gibi farklı bilgilerin birbiriyle çeliştiğinin farkında olamıyor.

c) Ve mesela, Risale-i Nurun, hiçbir dinî metni ve çağdaş müsbet fennî bilgileri dışlamadan, dini mantığa uygun yaptığı tevillerin hiçbirini ve Kur'anın ilmî mucizeliklerini göstermesini hiç anlamamış ki; ille de Risale-i Nur bir tarikattır, deyip böyle bir anlayışı Nur Cemaatine dayatıyor.

Risale-i Nurda belki bin yerde; *İki kere iki dört eder katiyetinde bu deliller Allah'ın vacib varlığını ve birliğini isbat ediyor*, denildiği halde; bunları hiç görmediğinden veya anlamadığından, Risale-i Nur tarzını reddedercesine sürekli olarak Yunus Emre'ye ve aşka vurgu yapması da dinî metinler konusunda Avrupa ile hesaplaşmadığındandır.

Kader ve kalubela ile ilgili izahları da Araf 172. Ayete ve 26. Söze ters düştü. Fakat bu mesele çok uzun izahat istediğinden ve bu yazının hacmini aştığından bu konuyu **Kader ve İrade** isimli çalışmama havale ediyorum.

Hulasa: İlim bazı bilgi parçalarını ezberlemek değildir. İlim bütün ilimleri kuşatıp; kişinin zihninde bir varlık algısı ve bir inanç sistemi oluşması demektir. Buna ilaveten edindiği varlık algısı ve inanç sisteminin doğruluğunu epistemolojik çerçevede isbat etmektir. Doğuda hocaların çoğu, delil bazında ya ilmihalden veya Nehc'ül-Enam'dan bir beyit söylemekle iddialarını isbat ettiklerini sandıkları gibi; Mehmet Hoca da sürekli olarak Cemaate Yunus Emreden beyitler söylemekle işte dediklerimi isbat ediyorum gibi bir manzara oluşturuyordu. Ayrıca kapalı da olsa Tevrat'ın bilgilerini hafife aldı. Tahminime göre Hoca o konuda hiç çalışmamıştır. Nitekim ehl-i kitaba Müslümanlar içinde yaşayan manasında zımnî dedi. Hâlbuki onlara zımnî değil, **zimmî** denilir. Korunmaları Müslümanların zimmetinde olan dindar insanlar demektir.

Evet, bu konferansta bir art niyet falan söz konusu değildi. Hoca gayet samimi anlatıyordu. Fakat tutarlılık ve bütünlük yoktu. Mesela: Konu ile alakalı olmadığı halde, Kur'anın bütün ayetleri son derece nezihdir; Kur'an müstehcen hiçbir tabir içermiyor. Kur'an karıkocanın bir araya gelmesini "*kocanın karısını örttüğünde*" şeklinde ifade ediyor, dedi.. İşte bu detayda dahi iki şeyi eksik anlattı.

a) Cinsellik meselesi, eğer doğal ve fitri cinsellik ise bu gibi ifadelerle geliyor. Bu ifade nezahetten ayrı olarak da; eşlerin birbirine örtü olduğunu dile getiriyor. b) Eğer anlatılan cinsellik, tasvip edilmediği bir makamda ise bu, *refes* (yanlış yapma) kelimesi ile ifade edilmiştir.. Haçta ve oruçta yapılan cinsel münasebet için kullanıldığı gibi.. Mehmet Hocam bu farkı görmediği gibi, Kur'anın Hz. Meryem'in ferici (tenasül organı)ndan söz eden ontolojik izahını da görememiştir. Hâlbuki Üstad, 18. Sözde bu ayeti özellikle tefsir etmiş; burada mesele cinsellik değil; o aletin fitrat ve hakikatine vurgu içindir, diye söylemiştir. Demek Mehmed Hocamın, Risale-i Nurun müceddidliğinin mahiyetinden haberi yoktur.

Son olarak derim ki; Risale-i Nurun müceddidane yani yeni ve doğru anlayışı, 6000 sayfaya serpiştirilmiş olan 7000 ilmî keşiften oluşuyor. Fakat bu tesbitlerin çoğu ya cümle bazındadır veya kelime ve deyim bazında anlatılmıştır. Biz bunları anladıkça ve kullandıkça hem dinimizi sağlıklı olarak anlayacağız, hem Avrupa'da ortaya çıkan mütecaviz felsefe-i maddiye ve tabiiye ile hesaplaşabileceğiz. Mesela; bu yedi bin hakikatten iki tanesi: ***Dinî hakikatler ve kıssalar birer kanun-u külli-i meşhutturlar... Kur'an alem-i gaybın dilidir..***

Bu iki prensip, Muhammed Esed ve benzeri müsteşriklerin bütün iddialarına cevap oluşturuyor..

[Birinci kuralın izahını Muhammed İkbâl ve Ali Şeriatî'de bir miktar görüyoruz. İkincisinin izahını ise Carl Jung'un *arketip* kavramı üzerine yazdığı makale ve kitaplarda görebiliyoruz.]

Üstad, yüz yıl önce âlem-i İslâmın özellikle Kürtlerin bu konudaki eksikliğini gördüğü için Muhakematı yazdı. Bu kitapta İslami ilimlerde sağlıklı bir anlayış için üç yüz kaide ve kural var. Teberrüken sadece beşini buraya alıp sözü sağlam kulpa (*urvetül-vuskaya*) bağlıyorum.

Birincisi:

“Bir metinde gerçek mana budur, demenin bir belgesi, bir test edicisi olması gerekir. O belgeyi ve o test edici noktayı bize gösteren, dinin ana konularının dengesinden ortaya çıkan soyut güzelliştir. Bir metin için bu mecazdır, diyebilmek için o mecazi mananın, belagat ilminin şartları çerçevesi içinde olması gerekir. Bu iki prensip esas alınmazsa ve bunun sonucu olarak mecaz olan metinleri gerçek mana budur, diye dayatmak ve hakikat olan bilgileri mecaz diye görmek ve göstermek cehaletin hükümferma olmasına güç verir. (.....) Orta yolu gösterecek, ifrat ve tefriti önleyecek sadece şu dört mihenkittir: 1) Dinin temel konularının mantalitesi.. 2) Belagat ilmi.. 3) Mantık ilmi.. 4) Hikmet (fen ilimleri)dir.”

Üstad Muhakematın 5. Mukaddimesinde bu bilgileri bize verdikten sonra aynı kitabın 1. Makalesinin 8. Meselesinde ise: *“Mecaz için farklı karineler olabilir; mesela bir metnin mecaz olduğuna dair metnin akıl yönünden muhal olması karine olabileceği gibi; metin dışından başka maddi bir delil veya sıradan bir delil veya metnin bağlamı o metnin mecaz olduğuna karine olabilir.. Ayrıca Kur'anın başka ayetlerinde geçen bazı hakikatler de diğer ayetlerin mecaz olması için karine olabilir”* diye söylüyor.

Ve bazen de, bazı ayet ve hadislerin mecaz olduğu kabul edildiği halde tercümede maksut mana esas alınmaz da meal esas alınır. Dolayısıyla mecaz olan o ayet ve hadislerin mucizevî güzelliği ve belagati yine kaybolur,² diye dinî neşriyatın yazar ve yayıncılarını uyarıyor.

² Asar-ı Bediyye, sh. 211-216

İkincisi

İslam âleminde bugünkü bilimlere uygun olarak varlık ve hayat algısı oluşmuyor. Çünkü Müslüman âlimler her bir bilim dalından bir parça biliyorlar. Bilimsel bir fotoğraf ortaya çıkmıyor. Dolayısıyla sağlıklı bir varlık ve hayat algısı oluşmuyor. İşte Üstad bu çıkmaz sorunu şöyle tasvir etmiştir:

“Nasıl ki, başka âlemden bu küreye gelen tasvirici bir nakkaş farz olunsa: Hâlbuki ne insanı ve ne insanın gayrısı (insandan başka canlıların) tam suretini (fotoğrafını) görmemiş; belki her birisinden bazı âzasını görmekle insanın tasviri veyahut gördüğü eşyanın umumundan bir sureti tasvir etmek isterse; meselâ, insandan gördüğü bir el, bir ayak, bir göz, bir kulak, yarı yüz ve burun ve amame (sarık) gibi şeylerin terkihiyle bir insanın timsali yahut nazarına tesadüf eden atın kuyruğu, devenin boynunu, insanın yüzünü, arslanın başı bir hayvanın sureti yapsa; nasıl ki imtizaçsızlıkla kabil-i hayat olmadığı için şerait-ı hayat (hayat şartları) böyle ucubelere müsait değildir, diyecekler ve nakkaşı müttehem (ittiham) edecekler.. Şimdi bu kaide, fenlerde (bilim dallarında) aynen cereyan eder (geçerlidir.) Çaresi odur ki: Bir fenni esas tutup sair malûmatını avzen ve zenav (havuz veya havuza akan arklar) gibi yapmaktır.” Yani eğer kişi bir ilmi esas alırsa esas aldığı ilmi havuz gibi yapmalı; diğer ilimleri de o havuza akan arklar gibi yapmalı. Ve eğer kişi malumatını esas alırsa, o malumatı, her birisi bir kanal olan muhtelif ilimlerden beslenmeli.

Üçüncüsü

İslam âlemi Ortaçağın kültürel birikimini dinî birikim sanıyor; din ve varlık hakkında çağımıza uygun olarak bilim birikimini ve epistemolojisini oluşturamıyor. İşte Üstad bu sorun için de şöyle bir çözüm öneriyor:

“Geçmiş çağların derelerinde egemen olan garaz, düşmanlık ve üstün gelme arzusunu doğuran faktör; duygusalılık, arzular ve güç idi. O zamanın insanlarını irşad için şiiresel ve duygusal hitabeler yeterli idi. Çünkü duyguları okşamak, insanların eğilimlerini etkilemek için vaiz ve hatip tarafından iddia edilen konuyu süslü ve parlak olarak göstermek.. Veya gündemdeki o konuyu korkunç göstermek ve parlak tasvirlerle hayale hoş göstermek güçlü ve açık delilin yerini tutar idi. Fakat bu asrın insanlarını o eski insanlar gibi görmek, zaman içinde gerisin geriye gitmek; bu asrın insanlarını o eski asırların köşelerine zorla sokmak gibi bir şey olur.. Hâlbuki bu asrın insanı delil ister; konuyu parlak göstermek ile aldanmaz. Çünkü bu asır ilim asrıdır. İlmin hakikatleri şimdiden geleceğin dağlarına yağmur veriyor. Ve bu hakikatler; özgür fikir ve akıl, hakikat arayışı ve felsefe tarafından daimi olarak destekleniyorlar.”³

Dördüncüsü

“Kendinde muhalefet etmeyi gerekli görmek; “Soğuk taassub. “Daima üstün gelme duygusunu taşımak..“Tuttuğu taraf ve tutunduğu kuruntuya mutlaka bir bahane bulup kendini mazur göstermek.. “Arzusuna uygun olan zayıf tarafı güçlü göstermek.. “Başkasını eksik göstermekle kendinin mükemmel olduğunu ilan etmek.. “Başkasını sapık ve yalancı ilan etmekle, güya doğruluğunu ve doğru yolda olduğunu ispat etmeye çalışmak, gibi sefil ve süfli davranışların kaynağı olan kendini beğenmişlik ve

³ Muhakemat, Sekizinci Mukaddime

bencillik ilmî tartışmalarda başkasını yanılarak öyle ahlakî bir çöküntüye sebep olurlar ki; bunu ancak Allah'a şikâyet etmek gerekir..”⁴

Beşincisi

İlmi aktarmadaki ve eğitimdeki istibdat ve anarşizmi kaldırmak.. Üstad bu problem için de şöyle diyor:

*“Bir adam(in) müstaid (yetenekli) ve kabil olduğu (yapabileceği) şeyi terk ve ehil olmayan şeye teşebbüs etmesi, şeriat-ı hilkate (doğal şeriata) büyük bir itaatsizliktir. Zira şanı (işin gereği) odur ki, istidadı, san'atta intişar ve tedahül (sanatın içine ve özüne nüfuz etmek) ve san'atın mekayisine ihtiram (sanatın ölçülerine saygı) ve muhabbet (kendi işini sevmek) ve nevamisine temessül ve imtisal (o işin ve ilmin kurallarını uygulamaktır;) **el-hasil**, fena fi's-sanat olmaktır. Vazife-i hilkat bu iken, bu yolsuzlukla san'atın suret-i lâıkasını tağyir eder (o işin ve ilim dalının en güzel şeklini değiştirir) Ve nevamisini incitir (o ilim ve mesleğin kurallarını çiğner.) Ve asıl müstaid olduğu san'ata olan meylile, teşebbüs ettiği gayr-ı tabiî san'atın suretini (çerçevesini) çirkin eder. Zira bil-kuvve olan meyl ve bil-fiil olan san'atın imtizaçsızlığı için (iş ve eğilim uyuşmadığından ortada) bir keşmekeş (dağınıklık) olur.*

Bu sırra binaen, pek çok adam meylü'l-ağalık ve meylü'l-âmiriyyet ve meylü't-tefevvukla mütehakkim (zoraki bir sultan gibi) geçinmek istediğinden, ilmin şanından olan teşvik ve irşad ve nasihat ve lûtfu terk edip, kendi istibdat ve tefevvukuna (zorbalık ve üstünlüğüne) vesile-i cebir ve tânif eder (zorbalık ve şiddet aracı yapar..) İlme hizmete bedel, ilmi istihdam eder. Buna binaen (bundan dolayı) vezaif (görevler) ehil olmayanın ellerine geçti. Bahusus medaris (medreseler) bununla indirasa (tamamen silinmeye) yüz tuttu. Buna çare-i yegâne, daire-i vahide (bir tek fakülte) hükmünde olan müderrisleri, darülfünun (üniversite) gibi çok devaire (fakültele) tebdil ve tertip etmektir (dönüştürüp düzenlemektir.) Tâ, herkes sevk-i insanîsiyle hakkına gitmekle, hikmet-i ezeliyenin emr-i mânevîsini meyl-i fitrîsiyle imtisal edip (doğal eğilimiyle uygulayıp) kaide-i taksimü'l-a'mâl (işbölümü kuralı) tatbik edilsin.”⁵

[Burada sanat ilim ve o ilim dalı neticesinde ortaya çıkan iş ve meslek demektir. Osmanlıcada sanat daha çok sanayi ve meslek manasında kullanılır. Tiyatro ve sinema gibi sanatlara ise, bedayi' ve edep ilmi denilirdi.]

Hocama ve bu yazıyı okumak için vakit ayıran değerli ve seçkin ağabeylerime sonsuz selam ve hürmetlerimi iletiyorum. Bu notları kimseyi incitmek için yazmış değilim. Sadece Cemaatin ilmî müzakerelere daha çok zaman ayırması için bir dua ve temenni olarak yazdım.

22. 12. 2012
Bahaeddin Sağlam

⁴ Asar-ı Bediyye, sh. 191

⁵ Asar-ı Bediyye sh. 194